

Casa Națională din Breaza

Clinica de copii din Breaza

Casele Naționale

— Zece ani de experiență —

O carte voluminoasă arată cu deamănuntul întreaga activitate a Societății Caselor Naționale. O bogată experiență reală, făcută în curs de zece ani, merită a fi cercetată sub multiplele ei înfățișări.

Să cercetăm fără părtinire, care-i rostul acestor Case Naționale printre cele vre-o șase sute de societăți care se agită în valvărtejul cultural al României Mari.

Chiar titlul: „Casă Națională” este o fericită împerechere între *real* și *ideal*.

A zidi în mijlocul satului o casă comună este a fixa un centru de greutate, o unitate de vederi, de simțiri și de acțiune; clădirea unui *templu*, oricât de modest, este realizarea unui ideal și idealizarea unei realități.

Doctrina și metoda Caselor Naționale, isvorite firește dintr'un ideal, nu au la bază teorii abstracte și nebuloase. S'au format pe încetul prin modeste experiențe în contact cu masele populare, față cu realitățile vieții românești; păstrând legătura cu pământul s'a încheșat cu timpul o operă socială pozitivă și durabilă de educație populară.

Între biserică și școală trebuie să se ridice un al treilea templu în inima satului. O casă încăpătoare în care sătenii să se adune de bună voie, găsind acolo în mic o organizație integrală, care să corespundă tuturor nevoilor de manifestare sufletească, intelectuală și fizică a satelor.

Sală de întâlniri pentru sfaturi, șezători, conferințe, teatru popular, muzică, joc, cinema, radio, bibliotecă, bae, popici, teren de sporturi și tragere la țintă.

Bătrâni, tineri, băeți, fete, de orice vârstă, să poată petrece câteva ore libere cu folos, căci di-

stracția e necesară ca și hrana și munca. A ști să procure distracție folositoare omului adult e o problemă de mare importanță socială. Astăzi cârciuma e clubul țăranului.

Ce i se dă în locul cârciumei pe care Statul trebuie s'o închidă?

Cârciumarul i-a făcut scrânciob, i-a adus lăutari, face horă, îi dă băutură — adesea otrăvitoare — dar omul petrece câteva ore libere, de uitare sau de izbucnire sufletească.

Școala, oricât de bună ar fi, nu-i de-ajuns.

Omului adult îi trebuie altceva. Trebuie de tânăr interesat și încălzit continuu cu impresii de văz și de auz cât mai puternice.

Amestec de distracție și folosință imediată este caracteristica acestor Case Naționale — o admirabilă și binefăcătoare metodă educativă de infiltrație.

Ideea Caselor Naționale nu este nouă.

Înainte de războiu, în activitatea extra-școlară a Ministerului de Instrucție, s'a lucrat în răstimpuri pentru asemenea organizații.

Casa Școalelor scosese și o broșură pentru a înlesni răspândirea și călăuzirea activității în vederea întemeierii unor Case Naționale. Totuș opera nu a luat ființă în chip temeinic înaintea războiului.

În Ardeal și Bucovina au existat unele organizații asemănătoare, însă cu alte meniri, și unele legate cu ideea cooperatistă. „Astra” după războiu a început să întrebuițeze termenul de: Case Naționale. În schimb, în țară avem de mult felurite organizații străine: Turnverein, Eintracht, Liedertafel, Tragere la semn, Amiciția, Barasch, etc.

Activitatea soc. Tinerimea Română s'a mărginit la populația școlară. Liga Culturală nu s'a scoborât la sate, ci a lucrat numai la orașe.

Ideea Caselor Naționale, deși veche, nu s'a putut realiza decât mai târziu, tocmai în unul dintre cele mai tragice momente din viața neamului nostru.

Prima Casă Națională s'a născut pe front, în tranșee, în mijlocul războiului, în cumplita iarnă a anului 1917.

Răspundea de sigur unei nevoi. Se cerea o muncă apostolică pentru ridicarea moralului trupelor.

Numai pregătirea tehnică pentru ofensiva dela Mărășești nu era de-ajuns. Și laolaltă strânși în grupul luptătorilor, activi și rezerviști, în fața inamicului, erau profesori, învățători, preoți, medici, ingineri, avocați, agricultori, industriași, negustori. Ideea a prins. Era un moment potrivit și câțiva oameni aleși, apostoli animatori s'au găsit. Înainte de a se închea definitiv o doctrină s'au arătat dela început ideile dela cari plecau inițiativa :

1. Fapte mari nu poate săvârși omul dacă nu este însuflețit de credință, de iubire pentru bine, frumos, patrie, dreptate și umanitate.

2. Omul trebuie valorificat, mai întâiu, prin faptele sale și apoi prin ceace știe și spune.

3. Pilde, învățături și îndemnuri bune. Desvoltarea puterii trupesti și sufletești caracteristice poporului românesc.

Instituția aceasta a Caselor Naționale s'a dovedit că răspunde unei necesități sufletești :

a) Pune în valoare însușirile neamului și le îndreaptă către un ideal superior.

b) Clădește o temelie sufletească pe fapte și nu pe vorbe.

Clinica de copii din Breaza în 1928

c) Creează pe *Omul de nădejde*, pe care trebuie să se razime orice înjghebare socială sănătoasă.

d) Cheamă la contribuție conștientă masele populare pentru viața sufletească și economică a țării.

e) Ridică opera de cultură și educație a poporului deasupra intereselor politice de partid.

f) Introduce metode noi de lucru în interesul evoluției și ordinii sociale.

Iată cum a văzut și d-l N. Iorga sistemul și folosul Caselor Naționale :

„In loc să intervină Statul, intervine inițiativa ; în loc să se vorbească omului, de multe ori într'o limbă pe care n'o înțelege, de lucruri care n'au pentru dânsul momentan o însemnătate deosebită, i se vorbește acasă la el de lucruri care-l privesc pe dânsul în rândul întâiu, și dela acest lucru, pe încetul, se trece, printr'o dibace scărițare, la lucrurile care stau pe planul cel mai ridicat și reprezintă scopul cel mai înalt al educației populare“.... „să te duci la om și să-l zgândărești puțin, să trezești în el ambiția de convingerea puținei de a începe el lucrul cel bun în folosul lui“.

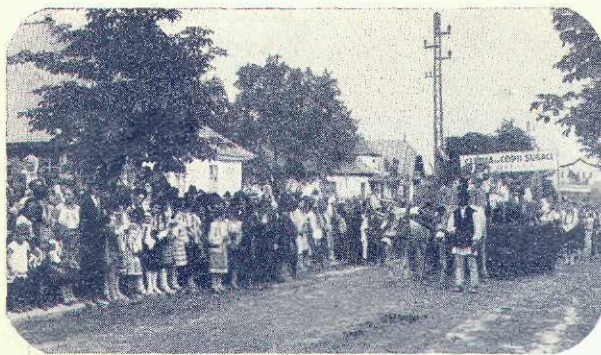
Metoda întrebuițată e simplă : Șezători, conferințe, muzică, bibliotecă, sporturi, jocuri, horă, gimnastică, premii pentru săteanul cu boii cei mai frumoși, pentru cel care și-a făcut cea mai frumoasă grădină din sat, pentru mama cu cei mai îngrijiți copii, pentru flăcăul și fata cari au cele mai frumoase costume naționale, pentru jocuri, pentru cântec.... Vorbe puține și fapte multe a fost metoda adoptată dela început.

O activitate de educație practică, simplă, modestă — dela concret la abstract — fără a pierde pământul de sub picioare, fără a pluti în vag, s'a dovedit că poate ridica nivelul masei populare.

Sunt în țară vre-o 60 de Case Naționale, unele înființate de Centrală, altele din inițiativă locală,

Întâiul cămin de ucenici din București, întemeiat de Casele Naționale

Primirea la Breaza în 1927 a Congresului Internațional al prof. secundari

Intrecere de jocuri naționale

dar afiliate sau în colaborare cu Centrala.

Cincisprezece au local propriu, șapte au teren pentru construcții.

Lucrurile merg încet, dar trebuie să ținem seamă și de greutatea timpului — când e secetă nu-i producție, când e producție nu-s prețuri — totuș din cât s'a realizat, cu mijloace extrem de reduse, se poate constata puterea exemplului văzut.

Câmpul de experiență a fost comuna Breaza din Prahova, care a ajuns model pentru asemenea organizații de civilizare a satelor.

Prin metodele întrebuițate s'a ajuns la o adevărată educație cetățenească, la solidaritate socială, la conștiința răspunderii și mândriei de sat.

Organizația dela Breaza a ajuns să trăiască prin propriile ei mijloace, cu simpli conducători locali, cari își dau azi perfect seamă de felul cum se poate ridica un sat prin astfel de opere.

Sărbătorirea Crăciunului, Anului Nou, Ziua Eroilor, se face la Casa Națională. Se mai fac șezători, baluri, cinema, nunți, sporturi și jocuri în aer liber.

La dispensarul de copii sugari alipit pe lângă Casa Națională, se organizează anual serbarea mamelor și expoziție de copii.

Dacă diferitele congrese internaționale au fost purtate la Breaza, este că această comună poate fi socotită ca imagina viitoarei României rurale și trebuie să servească drept model.

Impresia puternică pe care Breaza le-a făcut-o excursioniștilor străini trebuie să ne bucure și să ne mândrească.

Iată ce scrie d-l profesor *Jose Aragon Montego*, în revista spaniolă: *La Revancha del Campo*.

D-lui *Carlos Casado*

Inginer agronom, Consilier la ambasada Spaniei la Berlin.

Îți aduci aminte, iubite Casada, de excursia noastră la Breaza? — acel sat pitoresc dela poalele Carpaților?

Am fost acum un an, dar chiar dacă ar fi mai mult, tot vii aș păstra senzațiile ce le-am avut atunci.

Dă-mi voe totuș să-ți reîmprospătez memoria. Știi cât de prietenește și călduros am fost pri-

miți de țărani aceia. Bărbați și femei îmbrăcați în costume tipice naționale. Ne aruncau flori și cuvintele lor de bună venire se amestecau cu notele tarafului de lăutari.

Cu veselie și voe bună ne-au condus să vedem școlile și atelierele de industrie casnică. Ce lucruri măiestre, broderii naționale, scoarțe artistice, am văzut confecționându-se acolo în mijlocul cântecelor armonioase ale copilelor eleve!

Am asistat la dispensarul de copii mici pe cari medicul îi constată săptămânal.

Îți reamintești de acele mame țărance cari așteptau cu pruncii în brațe să le vină rândul?

Îți aduci aminte de o gingașă fată în halatul alb de infirmieră cum cântăria copiii, cum îndemna și da sfaturi mamelor?

Dar de acel îngeraș blond și durduluiu, care de pe tipsia cântarului, c'o mutră voioasă, ne privea întrebându-ne parcă ce căutăm noi printre mame și copii?

După aceea am vizitat Banca rurală, administrată de oamenii din sat. Ce mândri erau de misiunea lor și de încrederea ce le-o acorda populația care-și depunea acolo toate economiile!

Am vizitat gospodăriile lor.

Am luat masa comună în sala mare a Casei Naționale și ne-a servit elevele școlii. Brânzeturi, lapte, fructe, dulciuri de casă, mâncare simplă țărănească, dar servită cu cea mai delicată atenție, în chip natural, fără urmă de afecție.

Am admirat dansurile și reprezentarea legender populare. Ni s'au oferit ouă colorate de Paște. Ni-au urât aruncându-ne boabe de grâu. Am luat parte la originale obiceiuri locale, și atât eram pătrunși de spiritul local încât am sfârșit prin a dansa și noi jocurile naționale, îmbătați de-o veselie sănătoasă.

După ce ne-am dus însoțiți de autoritățile comunale în fața unui pavilion, primarul ne-a spus cu gravitate și mândrie:

„Totul ce-ați văzut este prezentul; acum o să vă arătăm bogăția noastră de mâine”.

S'a ridicat cortina. O estradă plină de copii frumoși, în costume naționale, cari ne-au aruncat flori din coșurile încărcate.

Congresul antialcoolic internațional org. de Casele Naționale în 1929

Noi începurăm a bate din palme.

Și aplauzele unanime izbucniră în grupul nostru fără să știm măcar cui erau destinate. Apoi, eu pierdii seninătatea, simții fiori și mă întorsei spre d-ta, doritor să primesc o mână de ajutor în slăbiciunea mea.

Dar te-am văzut cu ochii plini de lacrimi.

Și vrând parcă să te desvinovățești îmi spuseși :

—Ce prost sunt ! Nu cumva m'a podidit plân-sul ?

Și eu ți-am răspuns :

—„Și mie îmi vine parcă să plâng“.

Tăcuți, amândoi alături, ne-am îndepărtat de acel spectacol, lăsând parcă durerea comună să se împărțasească în limbajul mut al sufletelor noastre.

Târziu d-ta ai rupt tăcerea aceea aparentă.

— Aceste lucruri ar trebui să fie văzute de cât mai mulți de-ai noștri.

Și atunci ți-am răspuns :

—„Cum am putea mai bine să cinstim anii de viață, cari ni-au mai rămas, decât să ne dedicăm unei munci care să facă a vedea și ai noștri lucrurile pe care le-am văzut noi aci, să putem înfăptui asemenea opere și în patria noastră : Spania“.

După cât-va timp m'am pus pe lucru și aceste pagini, de un merit atât de modest, îți vor proba că în acea zi fericită, la Breaza, îmi fu dat să găsesc cea mai mare bogăție la care poate râvni un om — căci atunci și acolo îmi găsi idealul ce vreau să-l realizeze cât mai am încă de trăit.

Jose Aragon
Madrid Oct. 1929.

Nu aveam de gând să mă ocup de persoane și să pun aci nume proprii, totuș mă văd nevoit, în interesul cauzei, pentru a lămuri experiența făcută de Casele Naționale în cei zece ani de activitate.

În conducerea acestei societăți există o fericită îmbinarea două energiilor care se completează admirabil. Conducătorii, amândoi oameni de o rară modestie, Generalul Ion Manolescu, spirit or-

ganizator, simț practic, cald suflet de apostol, și Profesorul G. Țițeica, matematic de renume mondială, om de gândire precisă.

De zece ani neîntrerupt, c'o regularitate matematică, c'o evlavie de apostol, savantul coboară de pe catedra universitară pentru a-și ține o simplă predică săptămânală, într'o admirabilă formă populară, pentru un scop modest, dar temeinic.

„Căci, spune el, toată țesătura vieții se compune din o mulțime de acte simple și dacă vrem ca un popor să se ridice, trebuie să lucrăm continuu asupra actelor zilnice. Dacă vrem ca o pânză să fie bună cată ca fiecare fir, din care se compune, să fie bun. Casele Naționale au ca scop tocmai îmbunătățirea acestei pânze naționale“.

În fiecare comună trebuie să se înalțe câte un asemenea modest așezământ de cultură populară, educație cetățenească și solidaritate socială, indiferent din ce inițiativă ar porni și ce nume ar purta: *Case Naționale, Căminuri Culturale, Atenee populare* — dar fiecare înjghebare de acest fel să caute a-și ridica un local propriu.

Prin zidirea unei Case a comunității ideea se leagă de pământ, se cimentează o conștiință de colectivitate și de bine obștească.

Pentru ridicarea acestor case de cultură și educație a poporului, înzestrate cu biblioteci, cinema și radio, e necesară o colaborare între Stat, comună și inițiativa privată, așa cum s'a procedat pentru clădirea școalelor și bisericilor.

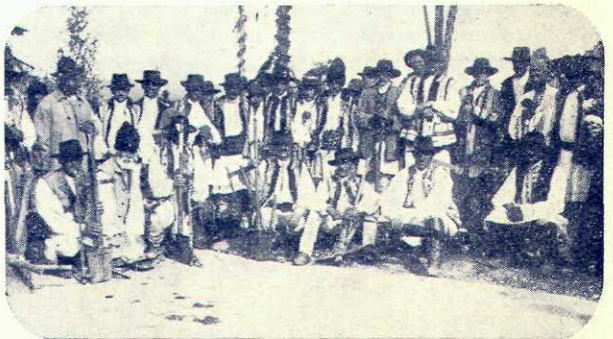
E absolută nevoie ca în legea administrativă să se prevadă o cât de modestă cotă parte din bugetul comunal pentru cultura și educația populației adulte.

Cei zece ani de experiență a Caselor Naționale aduc un real folos, căci arată posibilitățile de colaborare în viitor între diversele inițiative ce trebuie sprijinite de Stat.

Despre inițiativa privată s'a zis că-i impulsivă și intermitentă, variabilă, neprețuită și dispartă.

Dar și despre organizația de Stat s'a zis că-i rutinară, strâmtă și înțepenită.

Biurocratismul slăbește inițiativa și efortul personal.

Săteni premiați la serbările Caselor Naționale dela Pașcani în 1919

Ca și în operele de ocrotire socială, numai o intimă colaborare între inițiativa privată și organizația de Stat ne poate pune pe calea bună de luminare și educare a poporului.

Nu putem lucra numai în *adâncime*, trebuie să lucrăm și în *intindere*.

Organizația de Stat a educației poporului trebuie să capteze toate bunele voințe, să le sprijine,

să le pregătească și să le îndrumeze. Prin forța organizației trebuie coordonate și conduse toate acele energii disperate, atrase printr'un îndemn sufletesc, către opera de ridicare și civilizare a masselor populare.

JEAN BART

Casa Națională din Piatra Neamț